

**A MAGYAR ÚTÜGYI TÁRSASÁG
MŰSZAKI SZABÁLYOZÁSI
TEVÉKENYSÉGE**

RÉTHÁTI ANDRÁS

A városi közlekedés tervezése és az útügyi műszaki szabályozás

A települések közlekedéstervezésével foglalkozó szakemberek munkájának összetettségét jól mutatja, hogy egy-egy komplex építési projekt a sokféle ágazat klasszikus építőmérnöki feladatokon felül általában számtalan egyéb műszaki – és nem műszaki – szakterület közreműködését és együttműködését is megköveteli. Az ilyen projektek műszaki irányítása szép és igen nagy feladat, amelyben a vezető minden tagjára igen nagy felelősség hárul. A szerződések, határidők és a szereplők fejlődő, gyorsan változó rendszerében való sikeres és eredményes előrehaladás egyik legfontosabb alapfeltétele, hogy az egymással való együttműködésre ítélt szereplők mindannyian ugyanazt a közös nyelvet beszéljék a műszaki alapelvek és részletek valamennyvi vonatkozásában.

A műszaki szabályozás mint a közúti infrastruktúrával foglalkozó mérnökök mindennapi munkáját alapvetően meghatározó „közös nyelv” a folyamat valamennyi meghatározó résztvevőjének folyamatos párbeszéde, egyeztetése révén képes leginkább megfelelni a vele szemben támasztott alapvető szakmai és funkcionális igényeknek. A szabályzatok, előírások, útmutatók és egyéb dokumentumok szakmai közmegegyezéssel történő létrehozása, fejlesztése elemi érdek, a rendszer naprakész és sikeres működésének előfeltétele.

A Magyar Útügyi Társaság feladata, küldetése, szervezete és tevékenysége

A Magyar Útügyi Társaságot 1994-ben alakították meg az útépitési szektor gazdasági szereplői, köztük a beruházói, a tervezési, az üzemeltetési, a környezetvédelmi és a városi közlekedési szakterület képviselői. Az alapítás egyik célja volt, hogy a megrendelő és a vállalkozó közötti tervezési, építési és fenntartási szerződések a képviselt érdekeltségi kör által általánosan elfogadott szakmai előírásokon alapuljanak.

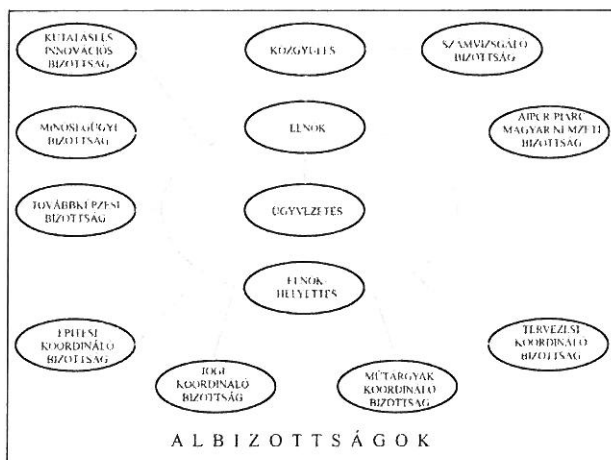
A műszaki szabályozási rendszer ilyen jellegű kialakításának és üzemeltetésének előképei leginkább Európa német nyelvterületein, Ausztriában és Németországban, illetve Hollandiában találhatók, a szakmai együttműködés és a nemzetközi kapcsolatok jelenleg is ezen országok társaságaival a legszorosabbak.

A társaság országos, önálló jogi személyiségű társadalmi közhasznú szervezet¹, amely a mindenkor hatályos jogszabályok, valamint a társaság alapszabálya szerint működik, pártoktól független, és azoktól támogatást nem kap.

A társaság célja az ügy szakmai tevékenységének társasági keretek közötti támogatása, a tudományos kutatás

előmozdítása, a műszaki szabályzatok, előírások, tervezési útmutatók kidolgozása, a minőségügy, a közlekedésbiztonság és a környezet védelmének fejlesztése, üzleti szerződések tartalmi irányelveinek elkészítése. Ebben a munkában a közigazgatási intézmények, kutatóhelyek, tervező és konzultációs vállalkozások, építő és kivitelező vállalatok és önkormányzatok legjobb szakemberei vesznek részt.

A társaság közel 500 egyéni tagja és jogi tagi képviselője között az ország minden régiójának vannak küldöttei. Az országos közúthálózati beruházások és a régiók, települések önkormányzatainak közlekedésfejlesztési és útépitési projektjei során a társaság által kiadott ütügyi dokumentumokat, előírásokat általánosan használják és alkalmazzák, mind az előkészítés és tervezés, mind a megvalósítás során. Ebből következően az előírások szakmai minősége, korszerű technológiai tartalma, az európai szabványokhoz, eljárásokhoz, elvekhez való illeszkedése alapvetően hozzájárul a megvalósuló tervek minőségéhez. Tekintettel arra, hogy a közúti infrastruktúra kiépítése és fejlesztése hosszú távon meghatározza egy-egy régió vagy nagyobb terület egység közlekedésének színvonalát, fenntartási-üzemeltetési és egyéb költségeit, biztonságát, környezeti terhelésének mértékét, a társaság műszaki szabályozási dokumentumai által meghatározott minőségi szintek betartása, a korszerű technológiák alkalmazása meghatározó jelentőségű mind az építési folyamat, mind a végtérmék tekintetében. A társaság jelenlegi szervezetét az 1. ábra mutatja.

1. ábra. A Magyar Útügyi Társaság szervezete

Az egyes útiügyi szabályozási dokumentumokat kidolgozó, szükség esetén átdolgozó, aktualizáló munkabizottságok tagjait a tapasztalt, a szakmai közéletben ismert szakemberek közül kéri fel. Fontos szempont, hogy a megrendelői oldal (állami háttérintézmények, közútkezelő és -fejlesztő társaságok), a hatóságok (engedélyező szervezetek), a tudományos szakmai szektor (egyetemek, főiskolák, kutatóintézetek), a tervezői, lebonyolítói, kivitelezői és egyéb érintett szakértői oldal képviselete a lehetőségekhez képest a legteljesebb és folyamatos legyen.

Az útügyi műszaki szabályozások rendszere

A szabványosítási rendszer változása és az üzleti műszaki szabályozási rendszer 1994-ben megkezdődött átalakítása tette azt lehetővé, hogy megkezdődhessen

¹ A Fővárosi Bíróság 2009. február 13-án minősítette a társaságot közhasznú fokozatban közhasznú szervezettel.

az – akkor még korántsem teljes készültségi fokon lévő – európai közúti szabályozás munkadokumentumainak átvétele és alkalmazása a hazai tervezési, építési, fenntartási gyakorlatban. A felzárkózást lehetővé tevő, fokozatos bevezetést az ennek megfelelő ütemű műszaki szabályozási rendszerrel lehetett megvalósítani. A 42/1994. (III. 5.) kormányrendelet, majd az ezt felváltó, a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény, majd a módosításról rendelkező 2001. évi CXII. törvény hatályba lépése után, az európai szabványok véglegesítését nem várva, – azok kidolgozottsági fokának megfelelő – ütemű műszaki szabályozási dokumentumokkal közelítettük az európai szintet. Az európai szabványok hazai bevezetéséről a Magyar Szabványügyi Testület gondoskodik, a hazai ütemű műszaki szabályozási dokumentumok átdolgozása pedig ezzel összhangban folyik.

Az ütemű műszaki szabályozás célja az útépítésben rendszeresen előforduló műszaki és gazdasági feladatokra vonatkozó egységes megoldási módok meghatározása és alkalmazása annak érdekében, hogy az építetű, az építéstervezési, az engedélyező hatósági, a kivitelezési és a kapcsolódó további tevékenységek műszaki megvalósíthatósága, koordináltsága és biztonsága növekedjék.

A közúti infrastruktúráért megkülönböztetett felelősséggel tartozik az állam, amely egyúttal a fő megrendelő is, továbbá a települési önkormányzatok. Megrendelői oldalról alapvető érdek a tervezéssel, építéssel, fenntartással-üzemeltetéssel kapcsolatos követelmények minél pontosabb, ellentmondásoktól mentes megfogalmazása. A nemzeti szabványok nem mindig tartalmazzák az összes részletet, amely szükséges lenne az adott projekt megvalósításához, az elnyert munkák teljes körű megvalósításához. Ezért a közbeszerzésekről szóló törvény is lehetővé teszi az ütemű műszaki előírásokra való hivatkozást a közbeszerzési műszaki leírások készítésekor, és a beruházói oldal szívesen is él ezekkel az eszközökkel.

Az ütemű műszaki szabályozás elkülöníthető fő területei:

- a közutak létesítése során elkészült műtárgyakra, sajátos építményszerkezetekre vonatkozó műszaki követelmények, számítási-tervezési módszerek, méret- és minőségválaszték, vizsgálati és számítási módszerek, mintavételi előírások, minősítési, szállítási, tárolási feltételek, továbbá a kivitelezésre, megvalósításra vonatkozó előírások;
- a műszaki és gazdasági tevékenység körében használatos fogalmak, meghatározások;

- az út-, hídüzemeltetés és -fenntartás javító, karbantartó tevékenységeire vonatkozó műszaki követelmények, vizsgálati előírások, minősítési feltételek;
- a minőséget értékelő, tanúsító eljárások, módszerek;
- a forgalomszabályozás előírásai.

Az ütemű műszaki szabályozás rendszere összhangban van az Európai Unió országainak gyakorlatával, a műszaki szabályozás általános rendszerével és a szabványosítás szintjeivel.

A Digitális ütemű előírástár

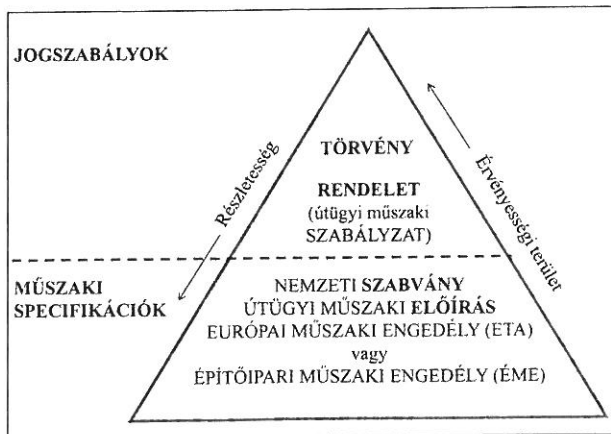
A 15 éves Magyar Ütemű Társaság a közelmúltban – nemzetközi együttműködés keretében, az osztrák és német szakmai társszervezetekkel együtt – új, korszerű informatikai megoldást is bevezetett az ütemű műszaki szabályozási dokumentumokkal dolgozó mérnökök, szakemberek számára. A jelenleg is az osztrák FSV és német FGSV társaságokkal közösen fejlesztett, Magyarországon 2009 májusában bevezetett e-UT[®] Digitális ütemű előírástár jelentős mértékben segíthette az előírások alkalmazóit mindennapi munkájukban, elsősorban következő, kedvező tulajdonságai miatt:

- az **aktuális, teljes körű** állomány **azonnali** elektronikus hozzáférhetősége
- a hagyományosnál könnyebb alkalmazhatóság tárgyalásokon, terepen, építési munkahelyeken
- a kereső funkció segítségével a teljes szöveg vizsgálható
- az időgép-funkció alkalmazásával egyre nagyobb mértékű visszakereshetőség egy adott múltbeli időpontban érvényes változat részleteire.

Az informatikai rendszer az elmúlt közel két év tapasztalatai szerint hasznos segédeszköznek minősült a közútközlekedés, laboratóriumok, anyagvizsgálók, minőségi ellenőrzést végző vállalkozások, projektcégek, pályázati tanácsadók, tervező, tanácsadó és lebonyolító mérnöki vállalkozások, építővállalatok, ügyvédi irodák, megrendelői, építetű szerepkörű állami, önkormányzati és magánszervezetek, egyéb közbeszerzési ajánlatkérők, egyetemek és szakmai oktatók számára.

A rendszerben az egyes előírások besorolási módja, fejezeteinek tematikai felosztása a következő:

- 01 ÁLTALÁNOS TÉMAKÖR
Általános szabályok
Szerződések
- 02 KÖZLEKEDÉSTERVEZÉS
Általános szabályok
Forgalmi vizsgálatok
- 03 ÚTTERVEZÉS
Általános szabályok
Utak tervezése
Belterületi utak tervezése
Csomópontok tervezése
Kerékpárutak és gyalogjárdák tervezése
Akadálymentes közlekedés
Vasúti keresztezések tervezése
Egyéb tervezési feladatok
- 04 FORGALOMSZABÁLYOZÁS
Általános szabályok
Forgalomszabályozó berendezések
Közúti jelzőtáblák
Burkolati jelek
Járműviisszatartó berendezések
Elkorlátozás

2. ábra. A műszaki szabályozás hierarchiája a közúti szektorban

3. ábra. Az e-UT® Digitális utügyi előírástár

- 05 ÉPÍTŐANYAGOK
Általános szabályok
Alapanyagok
Keverékek
- 06 ÚTÉPÍTÉS
Általános szabályok
Építés-előkészítő munkák
Földművek
Pályaszerkezetek
- 07 HIDAK ÉS MŰTÁRGYAK
Általános szabályok
Hidak és műtárgyak tervezése
Hidak és műtárgyak építése
Hídszerkezetek
Korrózióvédelem
Hídtartozékok
- 08 FENNTARTÁS ÉS ÜZEMELTETÉS
Általános szabályok
Közútkezelés
Fenntartás
Üzemeltetés
- 09 MÉRÉSEK ÉS VIZSGÁLATOK
Általános szabályok
Anyagvizsgálatok
Szerkezetek vizsgálatai
Hídszerkezetek vizsgálatai
Egyéb vizsgálatok

e-UT azonosító	Cím	kiadás éve
01.01.21.	Értékelemzés alkalmazása az utügyi projekteknél	2008
02.01.22.	Helyi közutak keresztmetszeti forgal- mának meghatározása	1998
02.01.41.	A településrendezési tervek közötti közlekedési munkarészei. Tartalmi követelmények	2003
02.01.42.	Közúti biztonsági audit. Módszertan	2009
03.02.12.	Közúti forgalom csillapítása	2008
03.02.31.	A parkolási létesítmények geometriai tervezése	2005
03.03.11.	Körforgalmak tervezése	2010
03.03.31.	A jelzőlámpás forgalomirányítás terve- zése, telepítése és üzemeltetése	2009
03.04.11.	Kerékpárforgalmi létesítmények tervezése	2010
03.05.12.	Akadálymentes közúti létesítmények	2009
03.07.23.	A gyalogos közlekedés közforgalmi létesítményeinek tervezése	2009
03.07.24.	A közúti közösségi közlekedés pályái- nak, utas- és járműforgalmi létesítmé- nyeinek tervezése	2009
03.07.43.	Közúti zajárnyékoló falak. Létesítés és fenntartás	2006
04.01.13.	Intelligens forgalomszabályozó és infor- mációs rendszerek alkalmazása	2009
04.05.12.	Közutakon folyó munkák elkorlátozása és ideiglenes forgalomszabályozása	2010
08.01.71	Helyi közutak kezelése	2009
08.02.32	Kő-, betonkő és műkő burkolatok fennt- tartása	2008

A teljesség igénye nélkül érdemes megemlíteni a táblázatba foglalt néhány, elsősorban a települési közlekedéstervezésben, illetve ott is gyakran alkalmazott előírást és útmutatót.

Napjainkra már több mint 220 utügyi előírás (utügyi műszaki szabályzat, utügyi műszaki előírás, tervezési útmutató) szolgálja az útépitési piac szereplőit, amelyek egyúttal a beruházók és a hatóságok munkáját is célszerűen egységesítik. Az előírások önkéntes alkalmazása az önkormányzati, helyi közutakra vonatkozólag is terjed, mivel az ott dolgozó szakemberek is felismerték az ebben rejlő előnyöket. Ennek az elismertségnek megfelelően fejlődött folyamatosan az előírások készítésének és közmegegyeztetésének módszere is, amelynek megfelelőségét ISO-tanúsítás is igazolja. Az eljárási rend főbb ismérvei közül a kidolgozásban és az alkalmazásban megnyilvánuló közmegegyezésen, az önkéntességen kívül a fő

törekvések között említhető még a nyilvánosság és nyitottság, a tárgyszerűség, az esélyegyenlőség, az ellentmondás-mentesség és összefüggőség, valamint az alkalmazkodás a tudomány, a műszaki gyakorlat, az EU-előírások elveihez és a tapasztalat eredményeihez. □